

پرده نقره‌ای

باسی و نهمین جشنواره فیلم فجر - ۸
یک پایان بندی شیرین

علیرضا بخشی استوار

اکران فیلم‌ها در سسی و نهمین جشنواره فیلم فجر با دو فیلم «یدو» و «تی تی» برای اهالی رسانه به پایان رسید و با اعلام اسامی برندگان جوایز «سودای سیمغ» مراسم اختتامیه برگزار شد. اما دو فیلمی که فرصت بررسی آن‌ها فراهم نشد را در این شماره تقدیم حضور می‌کنیم. یادگاری نکته که این یادداشت پیش از اعلام اسامی برندگان جشنواره نوشته شده است.

یدو

فیلم «یدو» به کارگردانی مهدی جعفری فیلمی متفاوت در حوزه دفاع مقدس بود. فیلمی که قهرمان نوجوانی را به قالب تصویر می‌کشید. جعفری قبل از این هم فیلم «۲۳ نفر» را ساخته بود. فیلمی که قهرمان آن نیز یک نوجوان بود. این فیلم روایت نوجوانی در شکست حصر آبادان است که برای رفتن مادرش از شهر اصرار دارد. او برای این کار شروع به کشیدن نقشه‌هایی می‌کند و در نهایت تصمیم نهایی او و عملش بسیار غافلگیرانه است. غافلگیری که بر اساس منطق روایی اثر بسیار جذاب و باورپذیر به نظر می‌رسد. باز یگر نقش «یدو» هم با وجود این که نیاز یگر به نظر می‌رسد اما ظرافت و جزئیات نقشش را به خوبی درک کرده است و از این منظر تصویر شخصیتش را در اکت‌ها و حرکاتش به درستی به مخاطب منتقل می‌کند. از لحاظ موسیقی، تدوین و جلوه‌های ویژه بصری هم این فیلم قابل اعتناست. چرا که همه این مسائل پیرامونی فیلم در اختیار روایت اصلی به درستی تمهید شده و ما را با کاراکتر همراه می‌کند و همه این مسائل در مجموع فیلمی خوش ساخت و روایتی منسجم را پیش چشم مخاطب می‌گذارد و از این منظر می‌تواند به خوبی مورد توجه منتقدان واهل هنر قرار بگیرد.

تی تی

اما «تی تی» آخرین ساخته ایدا پناهنده پایان خوش جشنواره بود. فیلمی ساده روایت و درامی تازه و با الهام یک شخصیت منحصر به فرد و متفاوت. این فیلم از آنجایی که در استان گیلان فیلمبرداری شده و با قاب‌های رنگی و دلنشینی همراه بود. کاراکترها و شخصیت‌ها در ابتدای فیلم با اکت‌های ساده‌ای که داشتند معرفی می‌شدند و کارگردان در باره آنها زیاد گویی نمی‌کرد. برگ برنده این فیلم بازی متفاوت الناز شاکردوست در نقش «تی تی» بود که در باورپذیر شدن شخصیت زن اصلی فیلم عملکرد شایسته‌تقدیری داشت. شاید این نکته را باید از سوی کارگردان دید که انتخاب بازیگر را به درستی انجام داده بود. «تی تی» حتی بحران دراماتیکش به واسطه یک اتفاق ساده و به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد یک شخصیت ساده رقم می‌خورد. اما در نشان دادن دوگانه‌های دوسوی قصه موفق است. در موقعیت‌های متضادی که شخصیت‌ها به دلیل سوءتفاهم و یا گمان‌های شنان در برابر هم می‌ایستند می‌توان در کنار هر شخصیتی ایستاد و از منظر آنگاه که در دو کاراکترها همزمان پنداری کرد. ایجاد یک روایت و معرفی یک شخصیت جدید کار آسانی نیست. در این فیلم یک نکته دیگر هم وجود دارد. با این که مسائل در بطن خودشان تلخ به نظر می‌رسند اما رنگارنگی و ویژگی‌هایی که شخصیت اصلی دارد همه چیز را وارد یک شوخ‌وشنگی می‌کند. شوخ و شنگی که از بطن خود داستان و شخصیت بیرون می‌آید و لودگی نیست. این فیلم در یک محیط باطراوت پیش می‌رود. با این که بطن ماجرا تلخ است. فیلم «تی تی» با این که فضایی هنری دارد اما از جمله فیلم‌هایی است که می‌تواند در فضای گیشه هم موفق باشد.

جشنواره به معنای واقعی کلمه همان جشن است.

یعنی شادی کردن؛ اما شادی کردن برای چه چیزی؟! برای مرگ هموطنان؟! در عوض فجر دقیقاً چنین معنایی را متبادر می‌کرد. فجر کارکرد جشن بودن خودش را از دست داده است. هیچ تأثیری بر جامعه ایران ندارد. حتی کارکرد جشن انقلابش را هم از دست داده است

راحت می‌کند. او با یادآوری گفتگوش با دبیر جشنواره دینوری - که شاید بعد از او نبینیم مهمترین رویداد تئاتری جهان باشد - می‌گوید چگونه سیاستگذاری این جشنواره در رونق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی برای این شهر اسکا تلندی می‌آورد. حالا در قیاس با جشنواره تئاتر فجر، حتی این رویداد برای شهردار تهران هم فاقد اهمیت است. آنقدر که ۲۰ سال برای حریم تئاتر شهر قدمی پیش نگذاشته‌اند. یادمان نمی‌رود در یک دهه اخیر، بدترین فضاهای اطراف تئاتر شهر دقیقاً متعلق به دوران برگزاری جشنواره تئاتر فجر بوده است. متولیان فجر صرفاً با دهان دیگران نگاه کرده‌اند. با هر اعتراضی چیزی را کم و زیاد کرده‌اند. مثل آمدن بخش بدن با حمایت منطقه آزاد کیش که با اعتراضی از فجر حذف می‌شود یا با اعتراض یک ساندلر چیزی به او محول می‌کنند. همه چیز شبیه داستان پدر و پسر والاغ است که با هر حرف مردم موقعیتشان تغییر می‌کرد. چون تئاتر فجر هیچ برنامه‌ای ندارد. هیچ راهبردی ندارد. هیچ هدفی ندارد. به قول قادر آذر ۱۳۹۹، روزنامه اعتماد بیان کرده‌ام. پس با برهان خلف می‌شود فهمید فجر هیچ تأثیر حیاتی در تئاتر ندارد. البته مسافران آستانه در همان گفتگو شاهد مثالی می‌آورد که خیال منتقدان فجر را

حفظ و هر چه بهتر برگزار شود؛ زیرا جشنواره برای سر نوشت تئاتر ایران چه به لحاظ سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی نقش بسیار حیاتی و مهم دارد. برخی به دلیل عدم اطلاع بانگه‌های تک ساحتی صحبت از تعطیلی جشنواره تئاتر فجر می‌کنند و معتقدند که تعطیلی جشنواره تئاتر فجر هیچ تأثیری برای تئاتر کشور ندارد و مثال این حرفشان هم تعطیلی جشنواره‌های جهانی تئاتر است. «با فرض صحیح بودن سخنان آقای مسافر آستانه می‌توان از طریق برهان خلف گفته‌های او را صحت‌سنجی کرد. در ابتدا اگر جشنواره برای سر نوشت تئاتر حیاتی است؛ چرا در پس جشنواره فیلم فجر مخفی‌ش کردید تا دیده نشود؟! پرسشی که نادر برهانی‌مرند سال گذشته به شکل عجیبی پاسخش داد، ناگاهی از تقویم فرهنگی کشور، حداقل این بهانه برای مسافر آستانه پذیرفتنی نیست؛ چرا که در همین مصاحبه می‌گوید حداقل در هفت دوره جشنواره فجر نقش مؤثر داشته است. او می‌گوید فجر در حوزه اقتصادی برای تئاتر مهم است. طبق داده‌های ارائه شده از سوی وزارت ارشاد سهم هنرمندان از بودجه فجر تنها ۲۲ درصد از کل رقم پرداختی است. بیشترین بودجه فجر صرف مسائل جانبی می‌شود که هیچ دخلی به تئاتر ندارد. پس پرسش مهم این است چگونه تئاتر فجر در حیات اقتصادی تئاتر اهمیت دارد؟! وقتی جشنواره تئاتر فجر در تمام این سال‌ها پلتفرمی برای مرور آثاری است که در گیشه و جبه اقتصادی خود را سنجیده‌اند، چگونه می‌تواند به تئاتر کمک مالی کند؟! البته طبق آرقام منتشر شده فجر برای کارمندان و عوامل وزارت فرهنگ فرصت مالی خوبی است که مفضل در گزارش‌ها با عنوان «فستیوال کارمندان نمایی» مورخ ۲۹ آذر ۱۳۹۹، روزنامه اعتماد بیان کرده‌ام. پس با برهان خلف می‌شود فهمید فجر هیچ تأثیر حیاتی در تئاتر ندارد. البته مسافران آستانه در همان گفتگو شاهد مثالی می‌آورد که خیال منتقدان فجر را

هر چند سیاهه مخارج فجر بیرون نیامده است و مشخص نیست چه زمانی علنی می‌شود؛ اما بر اساس مخارج فجر سال گذشته می‌توان مدعی شد فجر امسال به مراتب کم‌هزینه‌تر از فجر سال گذشته بوده است. بخش‌هایی از جشنواره برگزار نشد و حضور مهمان‌های بسیار و حضور در هتل‌ها و هزینه‌های جاری کاسته شده است. پس آشنا می‌توانست روی این موضوع حساب باز کند که بخشی از پول تزریق شده وارد چرخه پرداخت بدهی می‌شود؛ اما به چه قیمتی!!!

جشنواره آوینوین به عنوان مهمترین رویداد تئاتری جهان، با گردش مالی مناسب و تأثیر فرهنگی به مراتب قدرتمندتر از تئاتر فجر برای دومین سال پیاپی برگزار نمی‌شود. میلی هم به برگزاری وجود ندارد. برای آوینوین جشنواره به معنای واقعی کلمه همان جشن است. یعنی شادی کردن؛ اما شادی کردن برای چه چیزی!!! برای مرگ هموطنان!!! در عوض فجر دقیقاً چنین معنایی را متبادر می‌کرد. فجر کارکرد جشن بودن خودش را از دست داده است. هیچ تأثیری بر جامعه ایران

تئاتر فجر هیچ برنامه‌ای ندارد. هیچ هدفی ندارد. به قول قادر آستانه فقط در بجه است برای تزریق بودجه به تئاتر، برای دولتی نگاه داشتن تئاتر و برای سقوط بیشتر چیزی به نام هنر تئاتر

ندارد. حتی کارکرد جشن انقلابش را هم از دست داده است. تئاتر فجر حتی درون خود نمایشی ندارد تا مخاطب عام را از این رخوت ناشی از کرونا و گرانی و تورم و کوران مشکلات کمی آسوده کند. آنقدر ترسو و محافظه کار است که به جای برگزاری در تقویم هر ساله‌اش، خودش را پشت جشنواره فاجعه‌بار تر از خودش مخفی می‌کند. تئاتر فجر چیزی برای نشان دادن به اهالی تئاتر شرم ندارد. دبیر جشنواره ۱۳۹۹ حسین مسافر آستانه به خبرگزاری مهر گفته است: «جشنواره تئاتر فجر

که در دندانی‌شکی یک بار هم که شده، پیشنهاد کشیدنش را می‌دهد. حتی می‌گویند نکشی بدل به کیست (Cyst) می‌شود، یک عضو منحوس در بدن که از بدن زاده می‌شود. از همان سلول‌هایی که با افتخار روزانه تولیدشان می‌کنیم تا زنده بمانیم. اما همین عضو ناخوانده می‌تواند جان ما را هم بگیرد. حالا حکایت جشنواره تئاتر فجر است؛ یک کیست که آرام آرام جان خودش را می‌گردد که همه چیز به زمانی بازمی‌گردد که قادر آشنا از چند خیرنگار - از جمله نگارنده - دعوت کرد تا درباره برگزاری یا عدم برگزاری فجر مشاوره بگیرد. بدون هر گونه جانب‌احتیاطی به او گفتم برگزار نکنید؛ چرا که فجر نیاز به جراحی اساسی دارد. اما گفته آقای آشنا جالب توجه بود: «اگر فجر برگزار نشود پولش را نمی‌توانیم بگیریم.» او فقط به یک سال حضور خودش فکر می‌کرد نه رویدادی به نام فجر. در مخیله قادر آشنا شرایط این گونه بود که می‌تواند با کسب شش میلیارد تومان پول تئاتر - که بدون هیچ دلیلی منوط به برگزاری فجر شده بود - بخشی از بدهی اداره‌اش را بپردازد.

از همان ابتدا مشخص بود جشنواره تئاتر فجر چیز مهمی برای کسی نیست. چیزی شبیه دندان عقلی است که کار آرایش مشخص نیست، نه زیباست که در میان دندان‌های سفید و درخشان فرهنگ بماند و هر عنصر جذابی را دندان گیر کند. نه عملکردش مشخص است. پس تا زمانی که مزاجم نیست کاری به کارش ندارم. نه قصد کشیدنش به فکر حضرات خطور می‌کند و نه یافتن کار کردی برایش. اما یادمان باشد عدم کارایی دندان عقل ناشی از بی‌خاصیتی آن نیست، محصول توارث و تکامل است.

انسانی که پختن غذا موخته، نیازی به آن دندان عجیب و بزرگ ندارد. فکش کوچک شده تا بتواند غذای لطیف‌تری بخورد و بلعد. نیازی نبود برای خوردن گوشت و سبزیجات خام انرژی زیادی صرف کرد. پس دندان عقل، آن یگانه قدر قدرت دهان بشری چنان به حاشیه رفت

احسان زیاور عالم

موسیقی

در نشست رسانه‌های سی و ششمین جشنواره موسیقی فجر مطرح شد؛

جشنواره امسال را براساس شرایط سال ۹۹ ارزیابی کنیم

نشست خبری سی و ششمین جشنواره موسیقی فجر صبح دیروز ۲۵ بهمن ماه در تالار رودکی تهران برگزار شد. به گزارش ایلنا، محمد اله یاری، مدیر کل دفتر موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، حسن ریاحی، آهنگساز و دبیر جشنواره و اردوان جعفریان، مدیر بخش بین‌الملل جشنواره، مسئولانی بودند که به اتفاق اصحاب رسانه در این نشست خبری حضور داشتند. استقبال هنرمندان از جایزه باربد در ابتدای نشست، دبیر جشنواره خطاب به حاضران گفت: سی و ششمین جشنواره موسیقی فجر از ۲۸ بهمن ماه تا چهارم اسفند برگزار خواهد شد و من نیز از زوال طی شده رضایت دارم. زیرا همکاران و اعضای برگزار در شرایط کرونا با نظم و با مهر مربوطه پرداختند. حسن ریاحی افزود: در این میان مشکلی که وجود داشت این بود که به دلیل شیوع کرونا گروه‌هایی توانستند گرد هم جمع شوند و به تمرین بپردازند اما با این حال چند گروه آماده اجرا هستند. وی ادامه داد: اتفاق جدیدی که در جشنواره امسال رخ داده وجود جایزه باربد است که این اتفاق بسیار مورد استقبال و توجه قرار گرفت. اتفاق دیگری که در جشنواره امسال رخ داده است، مسافر آستانه در تئاتر حضور دارد. این اتفاق را می‌توانیم به عنوان یک نقطه مثبت در تئاتر جشنواره بدانیم. مسافر آستانه در مصاحبه‌های قبلی گفته بود که در صورت امکان می‌خواهد در جشنواره حضور داشته باشد. مسافر آستانه در مصاحبه‌های قبلی گفته بود که در صورت امکان می‌خواهد در جشنواره حضور داشته باشد. مسافر آستانه در مصاحبه‌های قبلی گفته بود که در صورت امکان می‌خواهد در جشنواره حضور داشته باشد.

این بود که ضبط کنسرت‌ها و فیلمبرداری از آن‌ها با کیفیت باشد و کیفیت دکور نیز مدنظر بوده و در همین راستا ساز سه‌شبهه اجراهای متفاوتی را شاهد خواهید بود. با وجود ضبط با کیفیت آثار موسیقی ایران آرشویی متنوع را در اختیار خواهد داشت که اتفاق خوبی است. اله یاری اذعان داشت: می‌خواستیم اجراهای امسال تا سوم اسفندماه ادامه یابد اما اگر این اتفاق می‌افتاد ترکیبی از اجراها به وجود می‌آمد و نمی‌خواستیم اینگونه شود؛ لذا تصمیم بر این شد که اجراها تا روز چهارم اسفندماه که روز اختتامیه نیز هست، پخش شوند. مدیر کل دفتر موسیقی در ادامه گفت: در بخش جایزه باربد هم باید بگویم که تاکنون ۱۴۸ آلبوم در ۱۵ رشته به دست ما رسیده که در مادر نهایت ۵۲ اثر برگزیده برای داوری جایزه باربد

می‌خواستیم با تمام کرونا جشنواره را حضوری برگزار کنیم که به دلیل تفاوت بحران کرونا میسر نشد. سناریو دوم برگزاری بخشی از اجراها به صورت حضوری بود و خوب سال‌های ما تعداد بالایی ظرفیت دارند و اگر حتی ظرفیت ۳۰ تا ۵۰ درصدی را نیز در نظر می‌گرفتیم باز هم جمعی ایجاد می‌شد. در ادامه، ماکتاباتی که با استاد کرونا داشتیم، اجاز به برگزاری حضوری به ماده نشده در نهایت قرار شد آثار صحنه‌ای به صورت مجازی به اجرا بپردازند. در این زمینه اجراها از بسترهای اینترنتی پخش می‌شوند. اله یاری ادامه داد: موضوع دیگری اینکه تلاش مان

در ادامه این نشست، مدیر کل دفتر موسیقی نیز درباره جشنواره امسال توضیحاتی ارائه کرد. محمد اله یاری گفت: یکی از موارد مورد توجه اصلاح اساسنامه جشنواره بود که در این زمینه شورای ارزیابی وارد عمل شد و امور مربوط به آن را انجام داد. باید بگویم تشکیل شورای سیاستگذاری جشنواره یکی از تغییرات مهمی بود که در این نامه جشنواره لحاظ شد. وی افزود: ایجاد بخش رقابتی یکی دیگر از اتفاقاتی بود که در جشنواره امسال رخ داد که با اصلاحاتی همراه بود. از سال پیش که کرونا آمد، بسیاری از فعالیت‌ها معلق شد و ما نیز برای برگزاری جشنواره چند سناریو داشتیم.